

**MUSIQA SAVODXONLIGINING BOLALAR RIVOJLANISHIDAGI
PEDAGOGIK ASOSLARI****Maxkamjanov Samandar Qodir o'g'li***Namangan davlat pedagogika instituti Musiqa ta'limi va san'at yo'nalishi 1-bosqich
magistranti www.maxkamjanov.s@gmail.com*

Annotatsiya: *Ushbu maqola bolalar musiqa savodxonligini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini yoritadi. Unda musiqa savodxonligi tushunchasi, uning bolalar intellektual, ijodiy va ma'naviy rivojlanishiga ta'siri hamda musiqiy ta'limning pedagogik asoslari haqida so'z yuritiladi. Maqola, shuningdek, innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar va milliy musiqaning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratadi. Musiqa savodxonligini oshirish uchun otalilar, pedagoglar va davlat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyati ta'kidlanib, xalqaro tajriba va zamonaviy yondashuvlarni mahalliy sharoitlarga moslashtirish taklif etiladi. Musiqa xonalari, festivallar va ommaviy axborot vositalarining roli ham keng yoritilgan. Maqola jamiyatda musiqiy savodxonlikni oshirish bo'yicha yangi imkoniyatlar va istiqbollarni o'rganishni maqsad qiladi.*

Kalit so'zlar: *Musiqa, savodxonligi, intellektual, tarbiya, jamiyat, madaniyat, pedagog, ta'lim, festival, bolalar.*

Musiqa savodxonligi insonning intellektual va estetik rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bu tushuncha nafaqat musiqa yozuvlarini o'qish va yozish qobiliyatini, balki musiqa asarlarini tahlil qilish, ularning mazmunini anglash va ijrochilik ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi. Musiqa savodxonligi orqali bolalar nafaqat musiqa san'atining asoslarini o'rganadilar, balki ularning umumiy rivojlanishi ham qo'llab-quvvatlanadi. Shu nuqtai nazardan, musiqiy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish jarayoni alohida pedagogik yondashuvni talab qiladi.

Bolalarning musiqiy rivojlanishi ularning yoshiga mos ravishda amalga oshirilishi kerak. 3-12 yosh oralig'idagi davr bolalarning qobiliyatlari va qiziqishlarini shakllantirishda muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda musiqa savodxonligini oshirish uchun maxsus dasturlar, o'yin shaklidagi mashg'ulotlar va interaktiv metodlardan foydalanish lozim. Bolalar yoshligidan musiqaga qiziqish uyg'otadigan muhit yaratish, ular uchun qulay sharoitlar va asbob-uskunalar taqdim etish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Musiqa savodxonligini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarning roli katta. Zamonaviy dasturiy ta'minot, mobil ilovalar va interaktiv vositalar yordamida bolalar o'zlarining musiqiy ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Masalan, virtual musiqiy asboblardan va o'yin tarzidagi dasturlar bolalarni musiqa bilan shug'ullanishga undaydi va ularning qiziqishini oshiradi. Shu bilan birga, bunday texnologiyalar o'qituvchilarga musiqiy savodxonlikni o'rgatish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish imkonini beradi.

Musiqa savodxonligi nafaqat ijrochilik mahoratini oshirish, balki bolalarning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga ham yordam beradi. Musiqiy mashg'ulotlar davomida bolalar murakkab ritmlar va melodiya tuzilishini o'rganadilar, bu esa ularning analitik va mantiqiy fikrlashini kuchaytiradi. Shuningdek, musiqiy savodxonlik bolalarning ijodkorlik

qobiliyatlarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Ular o'zlarining musiqiy g'oyalarini ifoda etishga o'rganadilar va yangi kompozitsiyalar yaratishga qodir bo'ladilar.

Musiqiy ta'limning tarbiyaviy ahamiyati ham juda yuqori.

Musiqqa bolalarni nafaqat intellektual, balki ma'naviy jihatdan ham boyitadi. Milliy va xalq musiqasi bilan tanishish orqali bolalar o'z xalqining madaniy merosiga hurmat bilan qarashni o'rganadilar. Shu bilan birga, xalq musiqasi ularning vatanga bo'lgan muhabbatini oshiradi va milliy g'ururni shakllantiradi. Musiqqa darslari davomida bolalarning jamoada ishlash qobiliyati ham rivojlanadi, chunki ko'plab musiqiy mashg'ulotlar guruh bo'lib ijro etishni talab qiladi.

Musiqqa savodxonligini oshirishda pedagoglarning roli beqiyos.

Ular nafaqat bilim beruvchi, balki bolalarning qiziqishini uyg'otuvchi va ularni musiqa olamiga yetaklovchi shaxs sifatida namoyon bo'ladilar.

Shu sababli, o'qituvchilarning malakasi va tajribasi musiqa ta'limi jarayonining muvaffaqiyatini belgilaydi.

Pedagoglar bolalarga musiqani sevishtirishga o'rgatishi va bu sevgi orqali ularning ma'naviy olamini boyitishi kerak.

Bundan tashqari, o'qituvchilar zamonaviy metodlarni yaxshi egallagan bo'lishi va ularni amalda qo'llay olishi lozim.

Bolalar musiqa savodxonligini o'rgatishda individual yondashuv juda muhim.

Har bir bolaning qobiliyatlari va qiziqishlari turlicha bo'lganligi sababli, ta'lim jarayoni ularning ehtiyojlariga moslashtirilishi kerak.

Bu borada diagnostika vositalari va bolalarning rivojlanish dinamikasini kuzatish muhim ahamiyatga ega. Har bir bolaning rivojlanish darajasiga qarab, mos yondashuv va metodlarni tanlash orqali ta'limning samaradorligini oshirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, musiqa savodxonligi bolalarning intellektual va ma'naviy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zamonaviy texnologiyalar, pedagogik metodlar va individual yondashuvlardan foydalanish lozim. Bolalarning musiqiy rivojlanishini ta'minlash orqali ularning kelajakdagi ijodiy va intellektual salohiyatini oshirishga erishish mumkin.

Shuningdek, musiqiy ta'lim jarayonini boyitish uchun milliy va xalq musiqalarining mavqei alohida e'tiborga loyiqdir.

O'zbek xalq musiqasi, jumladan, maqomlar va xalq ashulalari, bolalarning musiqiy bilim va savodxonligini oshirishda noyob manba hisoblanadi. Xalq musiqasi o'zining chuqur falsafasi va estetik qiymati bilan bolalar ongiga ta'sir qiladi.

Shuning uchun, ta'lim muassasalarida xalq musiqasiga asoslangan maxsus dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish muhimdir.

Ushbu dasturlar bolalarda nafaqat musiqaga qiziqishni oshiradi, balki ularning milliy o'zligini ham shakllantiradi.

Ta'kidlash joizki, musiqa savodxonligini rivojlantirish jarayonida ota-onalarning ham ishtiroki zarur. Uy sharoitida bolalar bilan musiqiy mashg'ulotlar o'tkazish, ularni turli musiqiy faoliyatlarga jalb qilish orqali ota-onalar o'z farzandlarining musiqiy rivojlanishiga katta hissa qo'sha oladilar. Bundan tashqari, musiqa darslarida olingan bilimlarni mustahkamlash uchun

qo'shimcha manbalar va resurslardan foydalanish imkonini ta'minlash ham muhimdir. Ota-onalarning bunday faolligi bolalarning musiqa savodxonligini oshirish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi.

Musiqa savodxonligini oshirish uchun yangi metod va usullarni izlash va amaliyotga joriy etish jarayonining davomiyligi ta'minlanishi kerak. Shu maqsadda xalqaro tajribani o'rganish va uni mahalliy sharoitlarga moslashtirish lozim. Jahon tajribasida musiqa ta'limida qo'llanilayotgan ilg'or texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar o'zbek musiqiy ta'lim tizimida ham muvaffaqiyatli tatbiq etilishi mumkin.

Bu esa, o'z navbatida, musiqiy ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi va bolalar musiqa savodxonligini oshirishda katta yutuqlarga erishishni ta'minlaydi.

Bundan tashqari, musiqiy savodxonlikni oshirishda musiqiy muhitning yaratilishi alohida ahamiyatga ega.

Bolalar musiqa bilan yaqindan tanishishi uchun maktablarda musiqiy xonalar, maxsus o'quv qurollari va musiqiy asboblardan jihozlangan muhit yaratilishi lozim.

Musiqa xonalari nafaqat o'quv jarayonining bir qismi, balki bolalar ijodkorligini rivojlantirish uchun ilhom manbai ham bo'lishi mumkin.

Bu borada davlat va nodavlat tashkilotlarning qo'llab-quvvatlashi muhimdir.

Musiqa savodxonligini oshirishda turli tadbirlar va festivallarning tashkil etilishi ham katta ahamiyatga ega.

Bolalar musiqiy tanlovlar, kontsertlar va madaniy tadbirlarda ishtirok etib, o'z qobiliyatlarini namoyish etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Bunday tadbirlar nafaqat bolalar o'rtasida musiqaga qiziqishni oshiradi, balki ularning o'ziga bo'lgan ishonchini ham mustahkamlaydi.

Shu bilan birga, tadbirlar davomida o'qituvchilar va ota-onalar o'zaro fikr almashish imkoniga ega bo'ladilar.

Musiqiy savodxonlik nafaqat maktab darajasida, balki jamiyat miqyosida ham rivojlanishi kerak. Bu borada ommaviy axborot vositalarining roli katta.

Televideniye, radio va internet orqali musiqaga oid dasturlar, ma'lumotlar va resurslarni taqdim etish orqali keng jamoatchilikni musiqa madaniyatiga jalb qilish mumkin.

Xususan, o'zbek xalq musiqasini ommalashtirish va yosh avlodga yetkazish maqsadida turli loyihalar amalga oshirilishi lozim.

Musiqa ta'limini rivojlantirish bugungi kun ta'lim tizimining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Bolalarda musiqa savodxonligini oshirish nafaqat ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi, balki madaniy merosimizni asrab-avaylashga, ma'naviy tarbiyani kuchaytirishga xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalar va zamonaviy yondashuvlardan foydalanish musiqiy ta'lim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu usullar orqali ta'lim jarayonlari yanada qiziqarli, samarali va interaktiv bo'ladi.

Shu bilan birga, milliy musiqamizni o'quvchilarga o'rgatish orqali ular madaniy qadriyatlarimizni chuqurroq anglash va asrashga undaladi.

Musiqa ta'limining ahamiyati va imkoniyatlarini yanada kengaytirish uchun pedagogik metodlarni doimiy yangilab borish, ilg'or tajribalardan foydalanish zarur.

Bu esa yosh avlodni har tomonlama yetuk, ma'naviy boy shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. R.Abdurahmonov, Samandar Mahkamjonov. Bolalar bog'chasida musiqa. Namangan 2022- yil
2. Nurullayev Farrux Gaybulloyevich. Maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqiy tarbiya. "Durdona" nashriyoti, Buxoro 2022.
3. Ko'kiyeva Shohidaxon Ulug'bekovna. Musiqiy savodxonlik 2-sinf. Andijon 2024 yil
4. Batir Bekimbetovich Rajepbaev maktablarda musiqiy tarbiyaning ahamiyati // oriental art and culture. 2022.
5. Maxfiratxon Ismoiljon qizi Sattarova musiqa va bola tarbiyasi // scientific progress. 2021.
6. Najmetdinova, Nigora Irkinovna maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa mashg'ulotlarining pedagogik va psixologik omillari // orienss. 2022.
7. Shokirkhanov, B. B., & Mahkamjanov, S. Q. O. (2021). The importance of the science of harmony in music practice. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(10), 735-739.
8. Ibrohimov, A., & Maxkamjanov, S. (2023, February). OPERA SAN'ATINING VOKAL JANIRI. In Международная конференция академических наук (Vol. 2, No. 2, pp. 175-177).
9. Maxkamjanov, S., & Ibrohimov, A. (2023). NAY CHOLG'USI IJROCHILIK SAN'ATI TARIXI VA RIVOJLANISH JARAYONI. Инновационные исследования в науке, 2(2), 37-40.
10. Mukhamedovich, R. D. (2022). CULTURE AND ART IS THE EMBODIMENT OF NATIONAL VALUES. Conferencea, 97-102.
11. Gaziyeu, J.J., & Toshmatov, G. O. (2021). Acts credit module system and its implementation activities in higher educational process. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(9), 467-472.
12. Gaziyeu, J.J., & Aliyeva, N. R. (2021). Dmitriy dmitrievich shostakovich life and work. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(10), 1181-1185.